

OP ZOEK NAAR HET KORDONPAD

Het was alsof terwijl ik keek

De tijd weer omgekeerd verstreek

John H. de Bye

OP ZOEK naar HET
KORDONPAD

Avonturen met de GPS in Suriname

WalburgPers

Afbeelding omslag

De eerste post van het Kordonpad is de post Gelderland, nabij Jodensavanne.

Tekstcorrectie

Han Strijk, Alphen aan den Rijn

Omslagontwerp

Erwin Bomans^{BNO} Leucq!, Hof van Twente

Ontwerp binnenwerk

Karel Meijer, KM Grafisch Werk, Utrecht

© 2018 John H. de Bye, p/a Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen

© 2018 Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen

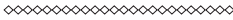
www.walburgpers.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veele-
voudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar
gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch,
door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande
schriftelijke toestemming van de uitgever.

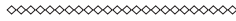
Zoveel mogelijk is getracht de eventuele rechthebbenden van de afbeeldingen
te achterhalen. Rechthebbenden die in dit verband niet zijn benaderd wordt
verzocht zich met de uitgever in verbinding te stellen.

ISBN 9789462492370

NUR 680

Inhoudsopgave

Vanwaar mijn belangstelling voor het Kordonpad	7
Op zoek naar het Kordonpad	8
Marrons	9
Oorsinga vertelt	13
Verhalen die over het Kordonpad de ronde deden	37
Gelderland en Jodensavanne	39
De begraafplaats te Cassipora en het Kordonpad	45
Bezetting van de posten van het Kordonpad	47
De TRIS	49
Het Kordonpad verkend	51
De tocht naar de Cassewinica	55
De weg naar Wanhatti	59
De plantage Eendragt	63
Bijlagen voor hen die meer willen weten	97
Het Gouvernementsjournaal van 1767 tot 1778	98
Bezwaren tegen de aanleg van het ‘Cordon’	105
Noten	119
Appendix Cassipora begraafplaats	121
Nawoord	127

Op zoek naar het Kordonpad

Avonturen met de GPS in Suriname

Het Kordonpad is een 94 km lang tracé aangelegd aan het eind van de achttiende eeuw. Militaire posten langs het pad moesten de plantages langs de Commewijne- en Surinamerivier beschermen tegen aanvallen van de Marrons uit het zuiden en het oosten. Toch heeft het pad nooit de functie vervuld waar het voor bestemd was.

Toen ik jaren geleden de beschikking kreeg over een Garmin GPS kon ik de ligging van het pad nauwkeuriger in kaart brengen.

De GPS is een apparaat waarmee met behulp van 24 om de aarde cirkelende satellieten soms wel tot op 10 meter nauwkeurig plaatsbepalingen verricht kunnen worden.

Met de computer kon ik de verzamelde gegevens verwerken en mij zo een voorstelling maken van de enorme hoeveelheid arbeid die tijdens de aanleg verzet moet zijn.

Paramaribo, 12 maart 2003

moesten doorkruisen. Men heeft berekend dat het twintig soldaten kostte om één marron uit te schakelen.

De jaaruitgaven aan soldij voor het leger bedroegen in 1770 voor:

2 kolonels	á	<i>f</i> 2.685.-	<i>f</i> 5.370.-
1 luitenant-kolonel	á	<i>f</i> 1.920.-	<i>f</i> 1.920.-
3 majoors	á	<i>f</i> 1.900.-	<i>f</i> 5.700.-
2 majoors(als kap.)	á	<i>f</i> 1.380.-	<i>f</i> 2.760.-
4 kapiteins	á	<i>f</i> 1.380.-	<i>f</i> 5.520.-
3 kapiteins commandanten	á	<i>f</i> 1.150.-	<i>f</i> 3.450.-
7 kap. (als luit.)	á	<i>f</i> 820.-	<i>f</i> 5.740.-
2 kap.extra (als luit.)	á	<i>f</i> 820.-	<i>f</i> 1.640.-
4 1e luits (als sous-luit.)	á	<i>f</i> 671.-	<i>f</i> 2.684.-
6 sous-luits.	á	<i>f</i> 671.-	<i>f</i> 4.026.-
6 sous-luits.(als vaandrig)	á	<i>f</i> 590.-	<i>f</i> 3.540.-
24 vaandrigs	á	<i>f</i> 590.-	<i>f</i> 14.140.-
60 sergeanten	á	<i>f</i> 251.-	<i>f</i> 15.060.-
12 capt. d'armes(fouriers)	á	<i>f</i> 236.-	<i>f</i> 2.832.-
60 korporaals	á	<i>f</i> 220.-	<i>f</i> 13.200.-
1304 tamboers & gemeenen ²	á	<i>f</i> 190.-	<i>f</i> 247.760.-
			-----
		Totaal	<i>f</i> 335.342.-

In het jaar 1770 bedroegen de kosten voor de rantsoenen alleen voor 175 man militie *f* 39.048.- en voor het tweede bataillon *f* 132.460.- . Deze kosten waren in 1771 opgelopen tot *f* 65.281.- en *f* 162.169.-.

In 1773 werd aan het Korps Vrijnegers aan soldij en rantsoenen *f* 48.000.- Nederlandse guldens uitgegeven en *f* 70.000.- Nederlandse guldens aan huur van de slaven die dienst deden als lastdrager, aan huur van vaartuigen en als vergoeding aan de familie van de doden en aan ziekte gestorvenen. Toen de kolonisten de benodigde gelden niet of nauwelijks meer konden opbrengen en Nederlandse hulp minder spontaan bleek los te komen, moest men wel zoeken naar andere methoden om het levensgrote probleem van de weglopers op te lossen.

In 1760 werd met de Aucaners, in 1762 met de Saramaccaners en in 1768 met de Matuariërs vrede gesloten.

Tussen 1780 en 1790 wisselden de dreiging van aangevallen worden door de Engelsen en aangevallen worden door de marrons elkaar af en net was de vrede met Engeland op 2 september 1783 getekend of de plantage 'La Bonne Amitié' in de Para werd onder de voet gelopen. De gebouwen werden verbrand, slaven werden meegenomen of mishandeld en de blankofficier Maas werd gedood. De directeur kon nog net het vege lijf redden door zich in de struiken te verbergen. De soldaten van het Vrijkorps werden er op afgestuurd doch zoals te verwachten was waren de vogels gevlogen en moesten ze onverrichter zake terugkeren.

Deze aanval werd voorafgegaan door vele anderen. Om zo maar enkele te noemen:

In augustus 1773 werden Perou, l'Esperance en de Zuinigheid aan de Cottica 'afgelopen' door marrons onder leiding van Baron. Alle blanken werden vermoord en de gebouwen werden in brand gestoken.

Baron was een slaaf van de heer Dahlberg. Deze was erg onder de indruk van de intelligentie van de jongeman. Hij zorgde dat deze goede scholing kreeg en ook een ambacht leerde. Dahlberg nam Baron zelfs mee naar Holland en beloofde hem de vrijheid bij terugkomst in Suriname. Toen het echter zover was verkocht hij de man aan een jood. Tegen dit onrecht kwam Baron in opstand en het gevolg was dat hij op verzoek van zijn meester een Spaanse bok onder de galg kreeg. Dit was reden om naar het bos te vluchten, waar hij de leider werd van een grote groep marrons.

Een andere leider was Jolicoeur die op plantage Rodebank³ geboren werd. De heer Schultz was de directeur van deze plantage en hij stond bekend om zijn wreedheid en zedeloosheid. Op een avond ontbood hij een van zijn slavinnen om de nacht met hem door te brengen, zeer tegen de wil van de vrouw en haar man in. Toen deze laatste haar te hulp schoot was voor Schultz de maat vol. Hij liet de man geselen in het bijzijn van zijn zoon Jolicoeur. Deze vluchtte het bos in en nam later wraak op de blanken voor de onrechtvaardigheid zijn ouders aangedaan.

Boni, het derde bekende marron-opperhoofd, was een mulat, zoon

van een blanke vader en een slavin. Ook hij vluchtte het bos in na een ernstige mishandeling. In 1765 volgde hij Asikan Sylvester (1690-1769) op als leider van de groep die bekend zou worden onder zijn naam: 'Boni's'. Asikan werd in 1769 ernstig ziek door een patrouille opgepikt en naar Fort Zeelandia gebracht waar hij aan zijn ziekte overleed. Postuum werd hij onthoofd en zijn hoofd werd op een staak gestoken als straf voor zijn wandaden.

Het volgende verslag van de belegering van het marrondorp 'Mi sa Lasie' geeft een indruk van de ellende waarmee een tocht tegen de marrons gepaard ging. Het verhaal bestaat uit een samenvatting (en vertaling uit het oud-Nederlands) van het verslag van kapitein-luitenant Oorsinga die het marrondorp belegerde van 23 april tot 3 juli 1772. Het overzicht werd door J.F. Friderici getekend in het kamp van Oorsinga. Het origineel ligt in het Alg. Rijksarchief in Den Haag.